

Yttrande över remissförslag, Det öppna Skåne 2030

Jämställd Utveckling Skåne (JUS)

Sammanfattning

- Jämställdhet behöver stärkas i visionen, målområdena och genomförandet.
- Remissförslaget behöver stärkas mot de jämställdhetspolitiska målen och saknar jämställdhetsintegrering som strategi.
- Kopplingen till jämställdhetsmålet i Agenda 2030 behöver förstärkas.
- Kopplingen mellan jämställdhet och tillväxt bör synliggöras.
- Könsskillnader inom utbildningsområdet och den könssegregerade arbetsmarknaden bör prioriteras för att nå tillväxt i Skåne.

Målområde 1 Skåne ska erbjuda framtidstro och livskvalitet

- Det behövs en skrivning om aktivt förebyggande arbete med jämställdhet och jämlikhet.
- Ansvar, omfattningen och genomförandet av det icke-diskriminerande förhållningssättet bör vara tydligare.

Målområde 2 Skåne ska vara en stark tillväxtmotor

- Underrepresenterade grupper inom företagande behöver synliggöras.

Målområde 6 Skåne ska vara globalt attraktivt

- För jämställdhet ska vara en global attraktionskraft behöver remissförslaget konkretisera arbetet med jämställdhet i övriga delar av den regionala utvecklingsstrategin.

Genomförande och uppföljning

- Genomförandet av strategin är översiktligt beskrivet. En större konkretisering och ansvarstagande efterfrågas.

Remissförslaget behöver ta ansvar för jämställdhet för att uppnå visionen om Det öppna Skåne 2030

Jämställd Utveckling Skåne (JUS) ser oroväckande på att jämställdhet saknas i remissförslagets vision om *Det öppna Skåne 2030*. Jämställdhetsperspektivet saknas genomgående och jämställdhet nämns bara en enda gång. Här ser JUS i enighet med NÄTVERKET - Idéburen sektor Skåne, en försvagning jämfört med den tidigare

strategin. I viss mån har jämställdhetsperspektivet bytts ut mot ett jämlikhetsperspektiv, men på många ställen lyser jämställdhets- och jämlikhetsfrågorna helt med sin frånvaro. För att kunna uppnå övriga målsättningar i strategin är jämställdhet och jämlikhet avgörande. I enighet med NÄTVERKET menar JUS att dessa perspektiv måste synliggöras i strategin och inte ersättas med generella begrepp som mångfald. Med detta sagt vill vi understryka hur viktigt jämställdhetsperspektivet är för regional utveckling. I bilagan "Skåne här och nu" finns information och statistik om jämställdhet gällande könssegregering på arbetsmarknaden, som sedan inte följs upp i strategin under målområdena. Detta ställer vi oss frågande till, då här finns ett bra underlag för att belysa jämställdhetsperspektivet.

Ökad jämställdhet är en nyckel för att arbeta med många av Skånes utmaningar. JUS ser ingen tydlig ambition till förbättrad jämställdhet trots viljan att uppnå en mer hållbar tillväxt och attraktionskraft. Visionen och de sex prioriterade målsättningarna ger stora möjligheter att synliggöra ett medvetet jämställdhetsperspektiv, liksom delstrategierna och de mätbara målen. Varför jämställdhetsperspektiv i så stor utsträckning har osynliggjorts är därför svårt att förstå. JUS ser risker i att remissförslaget av *Det öppna Skåne 2030* inte tar ansvar för jämställdhetsarbetet och har en önskan att genomgående förbättra integrerandet av jämställdhet och jämlikhet i den regionala utvecklingsstrategin.

Avsaknad av jämställdhetsintegrering och koppling till de jämställdhetspolitiska målen

Regeringen har beslutat att jämställdhetsintegrering är den huvudsakliga strategin som ska användas för att nå de jämställdhetspolitiska målen. Det innebär att jämställdhet ska vara central i all verksamhet, alla pågående processer, och i alla led av beslutsfattande, planering, genomförande och uppföljning. Jämställdhetsintegrering används som ett verktyg för att lyfta fram och förtydliga kvinnors och mäns villkor och förutsättningar, som exempelvis att belysa skillnader med hjälp av könsuppdelad statistik eller kvalitativa analyser.

Jämställdhetsintegrering kräver att enskilda aktörer tar ansvar för frågan så inte "allas" ansvar blir "ingens" ansvar. Vi anser att det är problematiskt att jämställdhetsperspektivet försvunnit ur strategin med hänvisning till detta. Jämställdhet är en del av jämlikheten men belyser problem specifikt kopplade till orättvisor mellan kvinnor och män. För att inte osynliggöra dessa problem bör dessa begrepp inte blandas ihop utan arbetas med på ett kompletterande sätt.

Remissförslaget behöver stärka kopplingen till jämställdhetsmålet i Agenda 2030

Remissförslaget har fokuserat på att stärka kopplingen till Agenda 2030 och hållbarhetsperspektivet, med särskilt fokus på mål 17 "Genomförande och globalt partnerskap". Dock har remissförslaget tonat ner fokus på mål 5 "Jämställdhet" trots att jämställdhet är en förutsättning för att nå social, ekonomisk och miljömässig hållbarhet. Relevansen för mål 5 för en hållbar utveckling står tydligt på Globala Målen hemsida:

"Jämställdhet mellan kvinnor och män är en förutsättning för en hållbar och fredlig utveckling. Jämställdhet handlar om en rättvis fördelning av makt, inflytande och resurser. Alla former av våld, diskriminering och skadliga sedvänjor mot kvinnor och flickor drabbar såväl individen som hela samhället. Det har bevisats om och

om igen att politisk, ekonomisk och social jämlikhet mellan kvinnor och män bidrar till alla dimensioner av hållbar utveckling".¹

Könsskillnad inom utbildning och arbetsmarknad behöver tydliggöras

En av utvecklingstrenderna som lyfts i strategin är att "*Könsskillnaderna ökar inom utbildningsområdet*", vilket nämns i remissförslagets bilaga "*Skåne här och nu*". Det är inte helt tydligt vad dessa könsskillnader syftar till men utifrån ett jämställdhetsperspektiv finns det flera utmaningar inom utbildningsområdet. JUS ser detta som ett exempel där jämställdhetsperspektivet kan lyftas i remissförslaget. Den könssegregerade arbetsmarknaden och ekonomisk ojämställdhet är nära förknippade, och hänger ihop med utbildnings- och yrkesval, och de förväntningar och föreställningar som finns kring vad flickor och pojkar, kvinnor och män ska vara intresserade av.

Konsekvenser och risker

- Många könsobalanserade branscher och arbetsplatser missar viktig kompetens eftersom personer inte väljer yrken eller organisationer där de är i stor minoritet.
- Könsobalansen leder ofta till en kultur som både avskräcker kompetens och leder till en dålig arbetsmiljö.
- Bristyrken, som ofta är starkt könssegregerade, ökar.
- Problemet drabbar inte bara företag utan också hela regioner.
- Att inte lyfta dessa problemområden i remissförslaget riskerar att hämma det arbete som kan ske när aktörer påminns om att detta är viktigt för Skånes utveckling och tillväxt.

JUS menar, att för att Skåne ska utvecklas både som producent av innovativa idéer och som expansiv region behöver länet ligga i framkant när det gäller att skapa en öppen och inkluderande miljö som tar tillvara allas kompetens och ger varje individ möjligheten att utvecklas utifrån sin egen specifika potential. Om Skåne lyckas bryta den könssegregerade arbetsmarknaden har regionen en stor konkurrensfördel inför framtiden. JUS har i arbetet med projektet *Handlingsplan för jämställd regional tillväxt (2016–2018)* tillsammans med Region Skåne och andra regionala aktörer gjort aktiviteter kopplat till dessa områden. Att synliggöra problemen kopplat till könssegregering i remissförslaget skulle utgöra ett stöd i vårt och det gemensamma utvecklingsarbetet i Skåne.

Jämställdhet bidrar till tillväxt

Det finns många fördelar med jämställdhet som hade kunnat lyftas i remissförslaget. Statistik och forskning visar exempelvis att jämställdhet har flera fördelar för utveckling och hållbar tillväxt. I Tillväxtverkets rapport *Att fortsätta välja jämställdhet* finns exempel på detta. Där beskrivs fem huvudsakliga förklaringar till hur jämställdhet bidrar till tillväxt:

- Jämställdhet ökar tillgången på arbetskraft
- Jämställdhet gör att humankapitalet används effektivare
- Jämställdhet ökar effektivitet och lönsamhet i organisationer

- Jämställdhet fördjupar demokratin och ökar det sociala kapitalet
- Jämställdhet ökar innovationsförmågan och ökar samhällets resiliens.²

Målområde 1: Skåne ska erbjuda framtidstro och livskvalitet

Det behövs en skrivning om aktivt förebyggande arbete med jämställdhet och jämlikhet

JUS tolkar detta målområde som ett övergripande mål som genomsyrar övriga mål i remissförslaget. Vidare är det positivt med skrivningar kring barns rättigheter, mänskliga rättigheter och lika förutsättningar i livsvillkor, men under detta målområde är det särskilt tydligt att jämställdhetsfrågorna saknas. Det behövs en skrivning om aktivt förebyggande arbete med jämställdhet och jämlikhet. JUS har svårt att förstå vad den vaga skrivningen: "*Det ska finnas en nyfikenhet att utmana rådande normer och attityder*" ska uppnå. JUS önskar att remissförslaget tar ett tydligare ställningstagande och ansvarstagande, exempelvis "Skåne ska fokusera på att förebygga strukturer som uppmuntrar till ojämställdhet".

Målsättning 1

"*En regional struktur ska skapas för lärande och erfarenhetsutbyte i arbetet med mänskliga rättigheter*" är ett otydligt formulerat genomförande, då det inte beskriver vem som ska öka lärandet om mänskliga rättigheter, hur detta ska göras och vilken påverkan ett ökat lärande ska ha för ett icke-diskriminerande förhållningssätt. Det är bra att alla diskrimineringsgrunderna lyfts in i målsättningen. Ansvaret, omfattningen och genomförandet bör dock vara tydligare.

Konsekvenser och risker

- Avsaknaden av ansvar och bristen på ett strukturerat arbetssätt för att utmana rådande normer och attityder signalerar att remissförslaget inte prioriterar detta område.

Målområde 2: Skåne ska vara en stark tillväxtmotor

Underrepresenterade grupper inom företagande behöver synliggöras

I JUS yttrande till det tidigare remissförslaget på den regionala utvecklingsstrategin 2014, under avsnittet att Skåne ska vara en stark hållbar tillväxtmotor, påpekades att det är viktigt att poängtera fler av de grupper som är underrepresenterade bland företagare. JUS skrev att det är viktigt att inkludera personer med utländsk härkomst, och speciellt när det gäller kvinnor med utländsk härkomst, eftersom det är de som i minst utsträckning startar företag. I nuvarande remissförslag har skrivningen "*Kvinnor och personer med utländsk härkomst eller låg utbildning ska särskilt uppmuntras att starta eget företag eftersom de är underrepresenterade som företagare i dagsläget.*" helt tagits bort. I årets remissförslag problematiseras inte några av de strukturella hindren för företagande och entreprenörskap, trots att bilagan "*Skåne här och nu*" nämner att nyföretagandet domineras av män. Idag erbjuds inte samma möjligheter att ta del av företagsfrämjande insatser och innovativa miljöer. Exempelvis finns det forskning som visar att entreprenörer som är kvinnor i snitt får 25 % av sitt efterfrågade kapital, medan männen får mer än hälften.³ Av Region Skånes

utdelade affärsutvecklingscheckar för företagande i Skåne, under perioden 2015 till 2017 gick 17 % av de utdelade medlen till kvinnor och övriga 83 % till män. Samtidigt tar inte utrikes födda kvinnor del av affärsutvecklingsstöd, som exempelvis finansiering, i samma utsträckning som inrikes födda, trots att det finns en stor potential att starta och driva företag bland utrikes födda kvinnor.⁴

Konsekvenser och risker

- Ojämsställda strukturer i exempelvis stödstrukturen för företagande kan leda till att underrepresenterade gruppers entreprenörskap hämmas.
- Detta i sin tur kan leda till att olika grupper inte har samma förutsättningar att bidra till tillväxt, vilket kan bromsa en hållbar tillväxt.
- Att ta bort skrivningen som nämns ovan signalerar att detta inte är ett problem för den regionala utvecklingen vilket JUS menar att det är.

JUS föreslår därmed att ändra tillbaka skrivningen så att den lyfter dessa utmaningar, och formulera den så att den visar de möjligheter för potential och hållbar tillväxt som finns i att stärka underrepresenterade gruppers möjligheter att starta och driva företag.

Målområde 6: Skåne ska vara globalt attraktivt

Hur ska jämställdhet bli en attraktionskraft när remissförslaget i övrigt inte beskriver hur Skåne ska arbeta med jämställdhet?

Den enda gången jämställdhet nämns i remissförslaget är under "*Målområde: Skåne ska vara globalt attraktivt*", under målsättning 1 "*Marknadsföra Skånes kvaliteter för talanger, företag och besökare*". I remissförslaget står det att "*Skåne ska vara en förebild inom bland annat jämställdhet och tolerans, hälsa, hållbarhet och god miljö samt forskning och utbildning*". Hur ska jämställdhet bli en attraktionskraft när remissförslaget i övrigt inte beskriver hur Skåne ska arbeta med jämställdhet? Att endast nämna jämställdhet som en attraktionskraft för globala talanger, företag och besökare signalerar att jämställdhet inte prioriteras utifrån ett rättighetsperspektiv för de som redan lever och verkar i Skåne. Som det ser ut i Skåne idag är arbetslösheten högre bland utrikes födda personer, andelen utrikesfödda kvinnor som förvärvsarbetar är lägre än män, dubbel så många kvinnor som män deltidsarbetar, inkomstskillnaden mellan män och kvinnor är 20%, ohälsotalet är högre bland kvinnor än män, och kvinnor tar ut 73% av föräldraförsäkringen och män 27 procent.⁵ I remissförslaget tillhörande bilaga "*Skåne här och nu*" nämns även att "*Skåne har en svagare tillväxt av BRP per invånare än de andra storstadsregionerna och riket i helhet.*" Genom att minska segregationen på arbetsmarknaden och skapa en jämnare fördelning av det obetalda hem och omsorgsarbetet kan Sverige öka sin totala BNP med 10 procent fram till 2050.⁶ Alltså, genom att ta bort barriärer för kvinnor och män att arbeta med särskilda yrken och inom avgränsade sektorer kan produktionen per arbetare öka.⁷

Konsekvenser och risker

- Att globala talanger och företag inte kan tillgodose medföljande partners egenförsörjning och säkerställa partners egenmakt.
- Att Skåne går miste om BRP på grund av avsaknad av strategier för att bryta den könssegregerade arbetsmarknaden.

Malmö, 14 februari 2020

Karin Blomstrand, verksamhetsledare

Natasha Wrang, projektledare

Om Jämställd Utveckling Skåne

Jämställd Utveckling Skåne (JUS) är en kunskapsorganisation som arbetar för att öka kunskapen, intresset och engagemanget för jämställd regional utveckling och tillväxt. Det gör vi genom kunskapshöjande insatser, samverkan och praktiskt förändringsarbete. JUS utgångspunkt är att jämställdhet är lösningen på många av de utvecklings- och tillväxtfrågor som Skåne står inför. Genom att tillvarata all den kompetens, erfarenhet och mångfald som finns i regionen skapar vi möjligheter för förändring. Den röda tråden för JUS verksamhet är att aktiviteter och projekt som genomförs har en strukturförändrande ansats, baseras på jämställdhetsutmaningar som knyter an till regional utveckling och tillväxt, samt är lösningsfokuserade. Vi samordnar och länkar ihop insatser för jämställdhet utifrån intersektionella perspektiv inom alla samhällssektorer.

Referenser

¹ <https://www.globalamalen.se/om-globala-malen/mal-5-jamstallldhet/>.

² https://tillvaxtverket.se/download/18.1580493316b902911f764e65/1562145795332/Att_forts_valja_jamstallldhet.pdf

³ Malmström, Malin et al (2018): When stereotypical gender notions see the light of day, will they burst? Venture capitalists gender versus venturing performance facts. *Journal of Business Venturing Insights* 9 (2018) 32-32

⁴ Tillväxtverket (2019) Anställning eller företagande? En kvantitativ kartläggning av utrikes födda kvinnors arbetsmarknadsetablering och företagande

⁵ Länsstyrelsen i Skåne, Jämställdhetsstatistik 2019

⁶ Världsbanken. *Gender equality and development* (World development report 2012). Washington, 2012

⁷ Europeiska jämställdhetsinstitutet (2017), *Ekonomiska fördelar med jämställdhet i EU Ekonomiska effekter av jämställdhet i EU:s politiska sammanhang*. ISBN 978-92-9470-014-8